

յարգի անձինքը են

Ու էրդի օղու Ապտուլահ էֆենտի :

ՏԵՄԻՐՃԻ ՀԱՅԻ ԽԱՐԱՀԻՄ աղա

Հաճի Տավուշ օղլու Խամայիլ էֆէնտի ։

Ամեն պատճենը կատարված է առաջին անգամ:

ԱՏԱՆԱ, 20 գեկանմբեր. ԵՅԱ քաղաքի յարգի թղթակիցներնիս հետեւեալլուրերը կուտաց.

Պարզիս անուն երիտասարդ մը քանի մը տարիէ,
ի մէր Պետրոս անուն մարդու մը տառնը կ'երթաց
եղէր, անոր կնոջը հետ շնութիւն ունենալով; Պետ-

բոսը կ'իմանայ մօտ օրեւու, ու կինը կը ծեծէ ու կը վախցընէ, մինչեւ որ կինը կը խառապանայ նոյն Ապար-գիսը երկանը ձեռքը մատնել. նայեմքէր շէ, կիրա-կի գիշեր ժամ 3, Ապրդիսը հարսանիք է եղեր, գաղու-նի կը հրաւիրէ՝ կինը ան կերպով ինչպէս որ յատա-ջինոն, խեղճ երիտասարդը կուգայ գանէն ներս մատճին պէս, խկոյն վրան կը թափին վիզզ չենակի ոլորելով կը նողդեն, ու ձայնը լսուղ գրացինները կը վաղեն կ'երթան, ամէնն ալ կը վախչին, մինակի խեղդեալ երիտասարդը կայ հոն. կացին ու թիւ տեսնուեցաւ հոն, ու քիչ մըն ալ գերեզմանի պէս փորուած տեղ. կը կարծուի որ հոն պիտի թաղեն-եղեր. ծածուկ մնալուն համար։ Դուռը կ'իմացուի բանը. շուտով մը լսովին կազմանէ Ավագինչճի պա-ջն կուգայ, բանը կը քննէ, բայց մարդ մը չի կրնար գանել. առաւտօտուն Պետրոսը ու կինը կը գտնեն բանտը կը գնեն պէտք եղած խօսքերը առ-նելին եռքը, և տակաւին օր ըստ օրէ կը հարցը-նեն ու ես ըննեն, եռուեմ ու ունի, եռուեմ ու ունի.

առ ու ու զըլքսանս , երբեմ բամիւ երբեմ գտնիւ .
կինը կ'ասէ քի հայրս երիկս ու մէկ դրացին մը ա-
մէնը մէկ կաղեցին , բայց հայրս մեռցուց : Կրկին
պիտի քննէն , ու արդարութեան ժողովքին ալ յայ-
տարարութիւն ըրած են , նոյինք վերջը ուր կը կա-
յանայ :

— Քաղաքիս երեւելի վաճառականները ըստ մե-
ծի մասին կեսարացի են . կեսարից ու Ատանացի
մշշ տեղը եղած Եշալաշ օվասի , Պուլտուրուձ , Պու-
օվասի ըսլած տեղերը , Եշարները , ու Էքք , Գրիմը
ու ըսլած քիւրաները չափազանց աւազակութիւն ը-
նելալ շատ վաճառականներ մերկացուցեր են , ու
քանի մը հատ ալ մեռնող և վիրաւորեալ եղեր են .
անոր համար է որ քաղաքիս առեւտուրը նուալ է ,
կարելի էր որ առեւտուրը տահա քիչ ըլլար , թէ որ
Արագիստանի կողմէն դրամ գալու ըլլար , ու բամ-
ակը չառնէին : Վողերուն ասանկ շատնալլ տես-
եռած էկ կ'ըսն :

— Հիմունք վեց օր կ'ըլլայ կոր, քաղաքիս մէջը մէկ
յանկարծ հիւանդութիւն մը կ'ըլլայ, երեսուն օր ա-
ւաշ մէկ հատ մը եզեր է ու արիւն հանելով ողջա-
ցեր է, առան օր առաջ մէկը տահանցնպէս, դեկ-
տեմբեր 16 ին առաջ հատ մը եզեր են, մէկը մեռեր
է, ու միւսները արիւն առնելով ողջացեր են, 18 ին
և 19 ին վաթառնի չափ և աւելի մարդիկ բռնըմբեր
են ու ամենն ալ արիւն հանելովկ'աղատին։ Հիւան-
դութեան կերպը այսպէս է։

Հառաջ պղստիկ գլխացաւութիւն մը հետդիետէ
առանալով այս ցաւը կը տեւէ հինգ վեց, և երբեք
մըն մէկ, և երբեքմն առանգ ժամ՝ անանկ պղստիկ ցաւ
մըն է քի ամենեւ բն մարդ բանի տեղ չի գներ. երբոր
կը շաւնաց ցաւը սրտին երեքտարկիլ մը կ'ըլլաց, ան
առենը անմիջապէս կը ծմբեցընէ կօր, մինչեւ այն

Ժամանակը երակ կտրելու ըլլայ նէ յցս կայ կենդա
նութեան, հոս տեղը եղած բժիշկներո օդին վա
տութեանը կուտան աս բանը, բայց կ'երեւի որ ք
չուսայի պէս բան մը եղած ըլլայ, որ այնպէս օդա
յին վասութենէ. յառաջ եկած ըրբա :

— Տայասի կողմերը վէյթուն օղու Տերէ սէյս
քանի մը օրէ ՚ի վեր լեռը քաշվեր է աւազով մար-
դիկները իրեն ընկեր առնելով, ու ճանապարհորդ-
ները կը կողզապոէ . բարձրապատիւ Հասան փաշու-
սր իր նահանգը խաղաղ պահել կ'ուզէ , մեծ խոհե-
մութեամբ . մը առ մարդը հնազանդեցունելու ճամ-
բան կը նայի , կը լուսազնի որ դիւրին է :

UPSC-UPPCL-JOB-PDF

ԱՆԴՐԱՅԻԱ : | օնտուայի Քասոգլը ուրիշ թազ
է զմբ մարդիկ ժողվաված ըլլալով՝ տերութե՛ գան
ձուց վերակացու մեծ առաջարկու անձանց աղերասագիր
մը գրեցին. որպէս զի նաև ահանդիսաները գիր եր
թայ գուրսէն եկած ցորենները ազատ ներս առ
նըսելու վասցօք . և այս աղերասագիրս ներկայացնե՛
լու մարդիկ որոշեցին իրենց կողմէն : | Այնք տե՛
րութե՛ խորհրդականաց տառենին նախագահ | ուսո
Ճօհն (Խաւաէլին ներկայացնան նոյն մըերի առաջին
օրերը . այն աւ հետեւնին քիչ մը երկարիեկ խօսե
ցաւ :

Վայնիւ լուսին հետ տեսնուելու գայզովներուն
գլուխն էր Պ. Քօքրան. որ բարձրապատիւ նախա-
գահին յայտնեց կարճ խօսքով, որ աղերսագիրը Ու-
րի լը սրն թաղին բազմութիւ բնակիչներուն կողմէն
էր. և այս աղերսագիրիս ցըսուցած կերպին ՚ի գործ
գըրպիլը շատ հարկաւոր և օգտակար բան ըլլալը ի-
մայսւց. և այս խօսքերէն ետքը աղերսագիրը առաջը

|| օռատ Ճ'օհն վրուսէլ եկողիերուն հետեւեալ
պատախաննը տուաւ . “ Պարոնայք , չեմ կարծեր
որ ինձի կարգացուած այս ազերագրին վրայօք ձեւ
զի աւելի խօսք խօսելը հարկաւոր ըլլաց . բայց չեմ
կրնար ասիկայ չի զբուցել , որ այս ազերագրիրս աշ-
նանկ կարծիքի մը հետեւելով շնուռած է , որպէս
թէ ինկիլթէ ուռատ ցարեն գալուն ազատութեանը
դէմ մէկ արգելը մը եզած ըլլաց : Այս կ արծիքը ար-
խատ և անհիմն կարծիք մըն է :

Ընցած տարի Ամբ Ուոպէրդ Շիլը տա աջարկեց և
ընդունել տուաւ այնպէս մէկ կերպ մը՝ սրտվ հըն-
տեղէններուն վրայ գրուած օրէնքը շատ մեղմացաւ
և այս նոր օրէնսդրութիւնը ըլլալէն եաբը Խնկիւ-
թէռուա գուրսէն եկած ցորենը Յմիլիօն քառորդէ-
րն տեելի եղաւ . և մօսերը շատ տեելի գալուն
յցս ունիմք : Ամբ Ուոպէրդ Շիլ աղջէկ խելքը հա-
սած ըլլալով՝ որ ցորենի նաւերէն առնուելու տուր-
քը մէկէն ի՛ մէկ ըոլորտին վերցընելը անհնար բան-
է , անանիկ մէկ կերպ մը առաջարկեց , որ խելքը կոսքեց
անիկայ ընդունել տալու չափ իր ուժը օգտելու :
Այս ալ անոր պէս հասկընալով որ յիշեալ տուրքը ան-
միջապէս բոլորովին վերցընելու խօսքը անկնդունելի
պիտի ըլլապ , Ամբ Ուոպէրդ Շիլին տուաջարկած կեր-
պը ընդունեցի , և անիկայ քամեցընել ուղեցի : Յօէ
որ նաւահանգիստները բանալը ինձի ալ հարկաւոր
երեւի նէ՝ ասոր վրայ մէկ մը ընկերներուս հետ (տէ-
րութեան խորհրդականներուն հետ) կը խօսիմ :

թիւն ելլելու պատրաստութիւն մը կը տեսնըվի կոր
| օնտռայի մէջ : Եւ կարելի է որ այս խոռվութեանս
հետեւութիւնը այն ըլլայ, որ յարգութիւնդ ստիպ
վիս աղերսագրոյն մէջ առաջարկուած ինդիրը կա-
տարելու : | օւառ Ճ'օհն Ոտուսէլ ժպտելով ըստաւ . չէ .
առանկի բանները զիս չեն կրնար ստիպել . այլ թէ որ
այս կերպիս հարկաւոր ըլլալը ճանչնամ, թէ որ խել-
քըս կորէ որ հնատելցները շատ պիտի որզեն, ամե-
նեւին ուրիշ բան չի մոտած ելով ընկերներս կը յոր-
գորեմ որ նաւահանգ իստիներուն ազատ ըլլալուն հա-
ւանութիւն տան : Եկաղները | օւառ Ճ'օհն Ոտուսէ-
լուն շնորհակալ ըլլալով՝ այս պատասխանալս ետ
գարձան :

— | օնտուայի փողերանցցին (զարսպիսանէլին) մէջ
ոսկիէ նոր սասկ մը կը սազգի կար հիմա . սրաւն գի-
նը սիստի բլաց հինգ լիրա ադ է ս ին : || Ենթակա հինգ
փռանքնցցի շամի սիստի բլաց . մէկ կազմը՝ Խնկիլիզի
|| իրդ օրիս Ա . թագու հինգ կէ ս պատկերը՝ մէկ
քայի վրաց կէց ցածքավ, միւս կազմը՝ նոյն թագու հին
տորի վրաց կեցած . քայլը՝ տէլութեան պաշտպան
բախծ առիւծը . թագու հինգ գլուխը թագ՝ և աջ
ձեռքը գաւառան սիստի բլաց . և շքանակը սիստի
գրմի այս լատիներէն խոռոք . պէտք ծիւ պէտու լընառու-
թուա . այսինքն՝ ուղղէ տէր զջանապարհ ս իմ : || յա
դրամնց ձեւը նկարագրողն է | օնտուայի գեղար-
ուեստից թագու որական ձեմարանին անդամներէն
Պ. | իշեամ | իօն :

— Ե օնստացի մէջ բաւականն հրատարակուած է , որ Ապօլէ անին եղագարդին լուի Պօնաբարդէ , որ ասկա ին վեց ամիս ընէք Ֆրանսա բանարփած էր և փախուա , Այսա բաւգս Պըստէդ անուն ազ- նուագի աղջկան մը հետ պիտի կարգուի . որ Այր Ֆրանսիս Պըստէդին աղջկին էր , և Այնու Ալգանի զքսու հիմն սրդէդիր եղած էր , որ ասկէց հիմնդ առ- րի առաջ մեռնելով Այր Ֆրանսիս Պըստէդին 10,000 միա ար երլին (1,100,000 զուռուշ) կոտի ըրած էր և մեռած առենք աղջկանը ձգած ժառանգութիւ- նը 50 միլիօնի (127,500,000 զուռուշ) կը հասնի :

Գ.Ա.Զ.Ֆ.Ա. : Արկէցառաջ Փուանսայի Շառլ.Ժ.
Խաղաղորին աղան Հանրի Տիեք ար Պուտո՞ որ
Քօնդ ար Շամազու ալ Կըսմի , Ո՞գէնսայի զբանին
քայլ Մարիա թէրէզա Պէտրիչէ իշխանու հին ա-
ռաւ , որ Աւոգրիայի կայսերական արքէն է . Այս
իշխանու հին՝ որ մեռնող Փուանչոր դուքսին աղ-
միկն է , ծնած է 1817 ին յուլիսի 14 ին . և հօր կազ-
մանէ՝ Վուտրիայի հաջակաւոր Մարիա թէրէզա
կայսրու հին թառանը աղջիկն է . մօր կողմանէ ալ
Սառակենսայի Ալբրիտ Լամանու է թագուորին
թոռն է , և Վուտրիայ հիմակուան կայսրու հին քը-
րոջն աղջիկն է :

Եթե այսուքին համար ալ պիտի ԵՐԵՎԱՐ 20 առնդիմ

“ Փայտից հացակործներուն շինած հային բաղադրութեան կերպը պահպանէ :

¹⁴ Յորեան Գետիւ-կամ սրբառա . հարիւրին 50.
¹⁵ Տուր . . . . . " 53.

“ Ա իմ՝ շինուած հացա թէկալէտ ուրիշ նիւթերէ է . բ

թեան մասու կցիկրաս շաղը նցի է : Տեսքը և համլէ և հոգը՝ փարիզ գու հայուսործներու և համած երկրորդ տեսակ հացին կը նմանի : Եւ ասներավ կը ընանակ տարիք տարաւան վրայ Հ քիչկամանց հոցը 20 առա դիմէն պահան գնով եւլցիքը , և 23 սանդիմն ծախուելով շահ բերելիք պատրացոյն հաստանի :

Կը վախճանաբեր որ Պ. Կամանալ այս խօսքերով և երկու միավոր մէջ ին կած շըլլց : Ե. Վեծահամբար և երեւելի բնալըցներուն շատը կ'ըսեն որ , ցորենի հայց կը մնացանեն նէ , միայն Նիշառափ կամ՝ Գեղեցւ ունե նալովն չէ , այլ հետք ուրիշ նիւթեր ալ աւնենալովն է , ինչպէս են թանձր և աշգա ունեցուն նիւթերէր . Գեղեցւա , աւելէինս , և այլն : Հնտեղիններ րուն բազադրութեանը մէջ ուրիշ նիւթեր ալ կամ բնապէս , ինչպէս են կրի (քիրիէնի) աղ . Տախէլիս , միզրի ալ կամ բոդաս : Մնաւնդ տալու գործոցն մէջ ասոնկ ալ կը մնանք : Զ. Աշցած տարի տեսանք ցորենի ստորին աեսակ ալիքութ և գետանի խնձորի ալիքութ բազագրել լով շնուռած հաց . որուն համար կ'ըսաւէր որ՝ նրգան պահուեն նէ աւ բառէլիք շնունի : Եւ այս բանն մշակութեան թագաւորական ընկերութեանը աւանդաւութեանը Պ. Կամանալ չե՞ր՝ որ հիմա կ'ըսէ թէ այս բանն ևս գտայ : Վնա տաննը գտնանդը ուրիշ մէկ մըն էր : Աւատի Պ. Կամանալ միայն ուրիշն առաջլուց ծանօթ եղած մէկ բան մը նորէն ձեռքէ անցուցեր և փորձը ըսէր է : Գեշն այս է որ՝ այս գիւտա ալէկի գիւտ մին ալ չէ . բանին առաջ՝ առաջնութեան և անձննելու , առ ու ու ինը

զիշտ աւ լուսական քամու պատճեն առաջընթաց կանոններու աւ դէմ կեր-
թանց, մշակաբան տնօրինուած էնթեն աւ.

Գլուխի ինձնորդ հասցի կամ մին տեղ ուստի միք, առևիլ ալլէկը այն է,
որ մեր անհասուններուն կիրցնին միք, անմին աւ մեղի անփիլց կաթ կամ
միտ կամ եղ կը չկննէն անանկ կուտասն, բայց գետնի ինձնորդ հաց չի

ՃԵԶԱՅԻՒՄ : Առաջ գետին շատցած օրը՝ որ
այնքան վլասներ տուաւ, ՃԵզայիր քաղաքին մէջն
ալ երկու անգամ՝ գետաշարժութիւն եղաւ : Խցն
գիշերն ալ կրկնեց շարժը աւելի սաստիկութեամբ :
Փրձ եղած է որ՝ շատ անգամ՝ շարժը երկարաւեւ
անձրեւներէն եպքը կըլլոյ կամ անձրեւ եկած ա-
տենը . և առօր սպասահելու ալլքական ժամանակն
է գարնան և աշնան առենները : Խէ՛ որ գարնան մէջ
անձրեւը շատ գալու ըլլոյ նէ՛ երբեմն մինչեւ յու-
նիս շարժը չի գագաթիր :

— Ես յս տարիի ջուրերու շատառթենէ պատճառ
ուած վիճակներին Շեղացիր ալ ազատ չի մնայ : Կցիմ
բերի Յին գիշերով ցերեկիով սասափիկ անձրիւ գա-
լով Վառաշ գետին ձորը լեռներէն և շրջակայ տե-
ղերէն և մասնաւոնդ Վիդիճա գաշտեն իր մեջը վո-
զած ջուրերը չի կցայու բրանել . դաշտին ցած տե-
ղերը ամենն ալ կախեց : Վիս գիշերէն երկու ժամ
ետքին եր որ ոյս գետու իր ձորին մ. ջը չի սրզմելով
գուրս վազել մկրտու . կէս օրէն կէս ժամ տալա՞
բարձրութեան վիքին չոփի հասեր էր ջուրը . Առ
հէլ լսուած բլուրներուն մ. ջն ինկած ցած տեղե-
րը մինչեւ սրբան տեղ որ մարդու տչք կրնայ կըս-
րել նէ ջուրը կախեր էր . մինչեւ Ուլւա Ծոտա ա-
գարակին (ժիֆտլիկին) գետինները :

Վես գիշերէն ուժը կէտ ժամ ետքը ներքին գործոց և գտղժականաց վերակացու իշխանը իմանալով որ ջուրը իր ընթացքէն գուրս ելեր է, առանելու գնաց . և շուտ մը հրաման ըրտու որ մարդկի կը ազատելու գործիքներ պատրաստէն, և իրենք ալ պատրաստ կենան : Պ. Ա ամսէր գնդապէտն ու Պ. Տիւվալ անդակալ զօրապետը որքան որ հնար երնէ ասոր օգնութիւն ըրբին ոյս բանին մէջ . Պ. Տիւրէն մէ զօրապէտն ալ իր հրամանին տակը եղող զնուոր ներաւն խումբը առաւ հնտ հասաւ :

Ժամ իննին ջուրը չըսր կազմէ կախած էր, և ատարաւին եվլի ընալու վրաց էր, և ահա գին սասակութիւնով կը վայեցք: Վեզօն քարբէ սնունդով գեղմը կար տասն և մէկ տասնեւ բաղկացած: Այս տասներուն եօթը հասոր ետեւէւ ետեւ իրենց մէջը գտնուած ամեն բանավը ջուրին տակը մնացին: Տեղ տեղ ջուրին մէջ խեղճ մարդիկ ալ կը տեսնուէին, որ ջուրը կը քըշէր գեղով ՚ի ծովը կը տանէր կօր: Ասանկները ազատելը շիշաղպեցաւ, մինչեւ մարդ հասաւ նէ՝ տասնիք ալ ծովուն ջուրերուն ու գետին ջուրերուն իրար զարնուելին պատճառած խոշը ալիքներուն տակը աներեւայիշ եղան: Վարդկացին օգնութիւն անհնար էր որ համեմէր, տեսնովին սիրար կը կըտրտէր:

Առաջին քրոն ըստուած իջեւանին ծածքին վրա
ութիւն կում տասը հոգի ելքը էին ազատելու հա-
մար՝ ժամ տասնին առենիւրը այս իջեւանս ալ ջու-
րին տակը մնաց : Կանցկէ եօթը հոգի վլած չեն-
քին տախտակները բըսնելով ջուրին յարձակին
հետ կ'երթացին . քովերնին համեւ անհնար էր .
կը պօսացին որ տախտակները ձգեն և լողան . այն
ժամանակը աղաստղները կրնացին տասնց մօտենալ .
բայց տասնը ալ տախտաց ընելու վարդան . վերջապէս
խեցգլութեան : Քիչ մը եաքը մէկ խեղճ կին մը՝ տը-
ղան գիրկը՝ ջուրը ինկը էր . տասնը ալ չափառիւ-
ցան . մայր ու աղայ մէկն խեցգլութեան : Կարծ
ըսեմ . ջրհեղեղը աշխարհը կտիած տանը գտնու-
ող մարդոց համար մեր երեւակացութիւնը մեզի
ինչ կը ցըցունէ նէ՝ անսնց խոկը հան տեսնուեցաւ :
Խեղճութիւնը շատ էր . բայց շատ մարդ չի մեռաւ .
տմէնը 23 հոգի մեռան : Փլած չենքերուն կողմէն
եղած վեար 26,000 քանակի կը հոսնի . (որ կ'ընէ
110:500 զուռուուշ) : Քօսդանդինա քաղաքին առ-
ջեւի կամուրջն ալ ջուրը քշեց տարաւ :

ՍՊԱԾԵՒԱ: Ու եհատիառ թագուհին որ իրեն հարսանվելուն եաքը հոկտեմբեր 17 ին մէկ առանձին վճռով մը բազու յանցաւորներուն յանցանդին թողարթիւն տուաւ, թէ զինուորներուն և թէ սոսկական մարդոց, հոկտեմբեր 31 ին նայնպէս վը ճիռ մը հանեց առանձին այն զինուորներուն համար

որ գաստապանը բռուած են, կամ տակաւին գասերնին կը քըշվի : Այսոց կարգեն դուքս կը ձգէ յիշեալ վճռառք այն զինուարները՝ որոնց յանցանքը հսկանել բեր 17 էն եռքն է . անսնիք՝ որ ամբարիչա սպանութիւն են ըրեր . որ ըսելէ թէ եկեղեցական և կարգաւոր մարդ են մեռցուցեր . անսնիք որ կրօնից դէմ հայհյութիւն են ըրեր . անսնիք որ սուստ թուռզեր հաներ են . և այլն : Այլ և՝ թէ որ մէկուն յանցանքը ուղղակի մէկ ուրիշն ընչեցը կամ պատուցն կամ կենացը դպած էնէ , այն յանցաւորը մինչեւ

իրեն թշնամութիւն ըստ մարդէն ժողութիւն տոնելով չի հաշուի նէ՝ թագուհին տուած թողութիւնը անոր օգուտ մը չունի . ըսել է որ՝ այն մարդիկ որ ուրիշ գատախաղ չունին, միայն կառա վարութիւնն է գատախաղնին, իրենց յանցանացը ներում գտած են վեհափառ թագուհւոյն չնորհիւր . Իրենց կարդը ձգող փախչող զինուորներուն այ այս վրճառվս թողութիւն տրուած է :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ: Օյրենին և գետնախնձորին և
ուրիշ հայ ըլլալու բաներուն գիմկ օրէ օր եվելնա
լու վրայ է : Ա աճառականները շատ մեծ շահ կ'ը-
նեն կոր : Պալիսէրոցի կառավարութիւնը Ա-սորին
այի կառավարութեանը հարցուց թէ՝ արդեօք ա-
զէկ ըլլար մի Դերմաննայէ դուրս Օ մեցերիի եր-
կիրը գացած ցարեններուն մաքալ ծանրացընել . որ-
պէս զի ցորեն դուրս չելլէ , և սովոյն առաջը առ-
նըմի : Պատասխան առաւ , թէ ազէկ ըլլար : Բայց
ասանեկ բաներու ազէկ տեղեակ եզզով կենցազոդէտ
ները կ'ըսեն՝ կ'րաէ Վամիքֆոռի օրող իրը , թէ Պա-
լիսէրոցի կառավարութիւնը այս բանս ընելու կա-
տարեալ իրաւունք ունի . և թէ որ բաննը առանկ եր-
թայ նէ , շատ շոնցիք , սպաթիւնը իր երկիրնե-
րուն մէջ չի ափրելու համար առանկ ընելը հարկ
պիտի ըլլայ :

ՀԱՅԵՑ : Հաւետի թագաւորութեան ժառանից
Օսքար իշխանը հսկանմբ եր 22, Ճիշտալլար եր
թաղով, այն տեղի կառավարութեան կողմէն շատ
մեծ պատիւ տեսնելին եաբը՝ նայն օրը վերաբն նրա
տաւ։ Հաւետի կամկերա ըստած Թրեխան նուը, և
գէպ ՚ի միջներկանան ծավը ճամբոց ելու։

ՈՎԿԻԱՆՏԱ : Խնկիլիզի Աշը ըստուած օրագիրը
մէկ լուր մը կը պատմէ , որ թէ որ սայդք ելլէ նէ՝
ծանր բաններ կրնան հետեւիլ տոկեց : Այսոր ըստածին
նայինք նէ՝ Ավելիանիսայի կողմի Ջռա.անսըզի կառավագու-
րութեանն , ու ընկերութեան կը լուսուած կղզինե-
րաւն մէջ բնակող Խնկիլիզներուն մէջ մէկ թշնամու-
թիւն մը եղած պիտօնի ըլլաց . և սպառմածը այս է :

Օդափոխ կղզին Առագրիսայի Ախտնելք քաղաքը
հասած լուրերը կը ծանուցանեն որ՝ ընկերութեան
կղզներուն մէջ բնակած սակաւաթիւ Խնկիլիղնե-
րուն կեանքը առ օրեւա մէծ վատնեփի մէջ է, Ձմբ-

բուն կեանքը այս օրերս մեծ վատագի մէջ է, Փը-
ռանարդներուն կողմանէն Ամիսանիսցի կուսակազ
Պ. Պրիւացին ինքննիրեն ըբանած կերպովը . որ Ին
կիլլիզներուն տեղ պատշեր է, ամենը մէկ քառարդ մը-
զնի չափ տեղ. և ասասիկ պատուեր է ըրեր որ՝
չըլլայ որ այն տեղին սահմանէն դուրս ելլին. և
սահմանը պահանգ զինաւագներուն ալ ապասպարեր է
որ՝ թէ որ այն սահմանէն դուրս ելլայ ըլլայ նէ հը-
րացանով զարնեն : Սահմանին մօտ մէկ քարտիչ մը
պատըստն իբէն՝ այս զօրքերուս մէկը անոր փայ հը-
րացան պարպեր է : Հարցուած ժամանակը զինուորը
պատասխան տուեր է որ՝ կանչեցինէ ձայն չի տու-
առ : Այն առենը ազգար լուսնիսց - ըստ էր, և
իբրիկուան ալ Ժամ 8 էր :

ՌԱԽԵԼ ԱՎԵՏԻ ԱՆ ԱՐՄԵՆԻԱ ՀԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐՄԵՆԻԱ ՀԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
Հայության գերբմանական օրացիքը կը պատմէ . որ Ա Զ-
ՐԾՈՒՅՈՒՆ ՃԵՆՔ ԱՍԱԾ ՈՒՍՏԱՍՈՂ Կայսեր կողմէն ԱՀ Բագ-
րիա գեւասդան խրկուեցաւ : ՈՒՍՏԱՍՈՂ Կայսրը ասոր
ՃԵՆՔԵՆ Կավիկասու զօդապետութենը հետ նոր ՈՒՍ-
ՏԱՍՈՒԱՆԻ կուտափալութեան սահաննն ալ առաւ .
պալ կ'երեւի որ այս զօդապետը կայսեր աշքէն ին-
կած է . և Ա ին ին ին գեւասդան երթալը՝ փառօք ալք-
առ խրկուելու պէս բան մին է : ՈՒՍՏԱՍՈՂ Կայսրը
բարբառին ասոր վատահացած էր , որ ասոր ՃԵՆՔ օք
Կավիկասու բնակիչներուն բոլորավին չի տիրէ ալ նէ՝
կինայ անոնք զսպէլ : Անոր համար ասոր ՃԵՆՔը շատ
զօդք տուած էր . և շատ ալ մեծ իշխանութեան
հացուցած էր . որ մինչեւ հրմա մէկ զօդապետի
մըն ալ այնքան իշխանութիւն տուած չէր :

Այս պաշտօնը և իշխանութիւնը Ա օրօննօֆ կոմ-
սին ՃԵՆՔն իրէն ՈՒՍՏԱՍՈՂ Կարսնցուցած զօդաց շա-
տութիւնը բաւական սահանաւ . և այս զօդապետին
աշքէ իննալուն . կայսրը ասոր ՃԵՆՔը յանձնած բա-
նակին գործը անցածող երթալը լրսելով ասոր վրայ
շատ բարկացած կ'ըլլայ : Տակաւին չի գիտցուիր թէ
կայսրը որ ՃԵՆՔուալը պիտի ընարեւ Կավիկասի զօդքը
մնոր յանձնելու համար . և որ ՃԵՆՔուալ պիտի
համարձակի այս գժուար գործոյս յանձնառու
րիպառւ :

— Ուստաց վեհափառ կայորը մէկ նոր ուժով
(կանոն) մը հաներ է՝ կ'ըսէ՝ գաղղիական օրագիր մը,
որով Նըրէից կրօնիքին վասյօք տպուած գիրքերուն
վասյ խիստ ծանր տուրք է ձգեր. թէ Ուստասասան
տպուած ըլլան այն գիրքերը՝ և թէ ուրիշ երկիր
տպուած ըլլան և Ուստասասան բերդին, այն տուրքը
չի վճարած պիտի չի կննան ծախսիլ:

Պօննէօի բերդին պահապան դօքքը առանց բան

մը ընելու՝ ինկիլիցիներուն շոգենաւնելուն դաշտն
կընայէին. երբ որ ուռմի հասնելու չափ տեղ մա-
տեցան այս շոգենաւները, բերդապատճները սկսան
թնդանօդներուն կրակ տալ ասմեց գէմ. բոյց թըն-
գանօդ շատիկելուն և նետելուն կերպը զգխնալով՝
շոգենաւներուն վիսա մը վկրցյան ընել. Վմշնէն
առելի վիսա կրտղը եղաւ Քէջէդօն ըստոն շոգե-
նաւը:

Բերդերուն մէջ 49 թնգանօդ կար . առաջ 28
հասը Այր Քօքրան ինկիլթէռառ խրկեց : Ինկիլթը
ները բերդերուն ավրելէն առաջ՝ Պունէ օցիները
պատերազմի աստեն մեռնազներուն մարմինները ժող
վեր են : Թագաւորնին՝ որ սուլթան Խօմէր ալի
Վյֆէտունին կ'ըսվէր, իր ամէն ազնուականները առ-
նելով կղզին ներսերը փախաւ : 400 ինկիլթ զորք
ցամաքը եղան . և թագաւորնին բնակարաննէ կար-
ծած տեղերնին կրակ տուին . զ տած թնգանօդնին
առ ին . և շորս օր աստենի արշաւանքը ընէլէն ետքը շո-
գենառերը մասն : Կաւապեալը յացարագութիւնն
մը հանեց որ ամէն մարդ իր գործին պարապի . այս
բանիս կըս 12,000 հոդին ելի՛ իրենց գործ երնին
սկսան :

Նաւապետը կղզին երեւելիները Աբայութիւնը շուգենաւը կանչեց և պատուիրեց որ ծովու երես առ պատախութեամբ պրալստիլցն և գերի առնել ծախելցն ետ կենան : Ասմիք պատասխան տուին որ ամենուն ալ յանձնառու կ'ըլլանիք, բայց մեզի թագուառ՝ սուլթան Իօմէր ալին կ'ուզենիք : Եւ ամենը միարան՝ Բամմէրսին ըսլած նախարարը թագաւորութեան խնամուկալ դրին մինչեւ որ թագաւորը դայ: Ամիկայ իրեն յանձնառած պաշտօնը ընդունեց և իրեն երկրորդ և հրամանատար դրաւ Պահար Շահնկէրածնը (այսինքն նախարարը): Անկէց ետքը թագաւորին հրաւեր դրել իմացուցին Ալիր Քօքրանին առաջարիած պայմանները, և ըսին . թէ որ այս պայմանները ընդունիս և ՚ի գործ չիդնես նէ՝ թագաւորութիւն ալ պիտի չի կըթնաս ընել: Թագաւորը յանձնառու եղաւ . և եկաւ նորէն առ զընստաւ . Չինստատան տպված անդղիական լրագիրը կ'ըսէ որ՝ Պօւնէօի թագաւորին հետ եղած դաշներին հաստատուն մնալը կասկածելի է . և շատ հաւանական կը թուի որ Անկէլիդներուն հարի պիտի ըլլայ քիչ ատենէն եաքը Պօռնէօցիներուն հետ նորէն առըսլելու :

ԶԻՆԱՍՏԱՆ: «Քանդօնք քաղաքը բնակող եւրոպ
պացիները ատեն մը կայ որ ահ ու դողի մէջ են. կը
վախնան, չըլսայ որ քաղաքին բնիկ հասարակութիւնը
մէկեն ի մէկ ոտք ելլէ. անոր համար կամաւոր զօրք
ժողոված են, շատը վաճառականներէն և անոնց
գործակալներէն. որ անանի բան մը տառահի նէ.
գէմ գնելու կարող ըլլան: Հասարակութիւնը ի-
րենց աղքային օրէնքին վրայ կեցած են. և Չինաց
օրէնքը կը պահանջէ որ մարդասամանը մեռնելու է.
ուստի մեծ աղքաղակներու հանդարձնելուն կ'ուղղեն որ՝

յուլիսի մէջ Խնկիլիղներուն պատճառաւ քանի մարդ մեռաւ նէ՝ Խնկիլիղներէն ալ այնքան մարդ իրենց ձեռքը տրուի : Չինաց մեծերը այս շփոթըս հանդարտանցնել ուղղութ հասարակութեան անանի հաւատացուցած են որ, Խնկիլիղներէն հոն բնակող քանի մը մարդիկ Խնկիլիղի հիւպատոսը վերցուցեր Խնկիլիթեռուա խրիեր է որ՝ գաւառատանինին այն տեղ տեսնուի : և ըստ արժանաւոյն պատժուին : Այս խաբեաւ թեանս Խնկիլիղի հիւպատոսն ալ իրենց գործակից ուղեր են . այս քանիս հասարաւութեան համար թաւզի ուղեր են : Բայց Պ. Մաք Կաէկօր հիւպատոսը չէ ուղած այն թաւզի անոնց առաջ բնչպէս որ ամէն մարդու ալ խնլը կը կըարէ որ չէր կըրնար առաջ : Ուստի ամէն բարդ հասարակութեան ուայելեցն վախ կայ : Հասարակութիւնն ալ գիտառութիւննին այս ըլլալը յայանի կ'իմացընմնն, մինակ մարդ մը թէ ցամոցը և թէ նաւակու անցնելը անուննէն նէն նէ քարի բլանելով : Միսգր Պրիկմէ, որ Ամերիկացի քարտղիչ մըն է, և վայոլ ունեց ուրիշ անունով օրադիրը կը գրէր, և Քանդօն բնակող գրսեցիներուն մէջ գտնուած յարդի անձննդներուն մէկըն է, իր կնոջը հետ պըտպաւելու համար գուրս եւլած ատենը չինացի հասարակութիւննէն ծանր նախատինք կրեց : Սոր պէս ուրիշ շատ բաներ ալ պատմուեցան Խնկիլիղի հիւպատոսին : Բաները այս վիճակին մէջ ըլլալով՝ Քանդօն բնակող վաճառականաց ընկերութիւնը ուղեց որ Խնկիլիղի պատերազմուիտն նառ մը անխախտ կենաց Խնկիլիղներուն իշեւանին առաջը : Պ. Մաք Կաէկօր առանց այս խընդիրը Պ. Տէվլիսին առաջարկեց, որ Հօն-Քօնկ գաւառին կառավարիչն է :

ԸԼԵԶՎԻԿ : Կառավարութեան խորհրդականները ժողովավայրում ատենախին քանի մի կրոգը առաջաց կութիւններ եկան, որոնց մէջ մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է հետեւելով առաջորհկութիւն

Նըս , սրուն ստորագրողն է Ըլեզինկ - Հօլդայն -
Առւնուէրզուրկ - Վւկուստէնպուրկի դուքսը Քը-
րիստիան Վւկուսդին : Վաշարկութիւնն է այս :

“Ճաղովլը կ'ազդոչէ թագաւորին, նսխ , որ Շը-
լցվիեկու և Հօլդ այնի գաւառներուն քաղաքացիան
իրաւանցը տւելի ընդարձակութիւն չնորհէ . որ
պէս զի վճռելու կարող ըլլան . թէ արց կազմանեէ
և թէ օրինադրանան բանի մը կազմանէ խօսք և
խորհուրդ եղած առենը : Երկրարդ , որ առաջիկաց
ընտրութիւններէն երդը երկու դքսութիւններուն
կառավարութեան խորհրդականներէն բազկացեալ
ժողովը ընելու կարող ըլլան . և ասկէց երդը այս
երկու դքսութեան կառավարութեան առեանը մէկ
ըլլաց . և պետութեան նոր ասհմանադրութեան
կերպ մը առաջարկըլի այս առեանին . որուն փայ
առեանն ալ կառավարութեան անդամներուն չետ
մէկ տեղ խորհրդակցին ” :

ԱՄԵՐԻԿԱ: Հոկտեմբեր 11 ին՝ Հայաստան կլընն
անանկ սաստիկ փոթորիկ մը ելաւ . որ ուրիշ տն-
քամ անոր պէս տեսնուած ըլլալը մարդու միաք չեր
գար . իրիվլընէ սկսաւ փոթորիկը . և մինչեւ լցո
քանի գնաց սաստկացաւ : Ուէ ծովուն վրայ և օւէ
ծովեղերքը խիստ շատ կորուստ և վեսս կայ : Այս
օրի ըը կզզւցն նաւահանիքիսները ոսվարականնէն ու
ւելի նաւ կար . որնց համբանքը էն քիչը 120 հաս
մը կը կործուեւը : Մանց շատը կորուսեցան . և փո-
թորիկը վերջ ըլլալէն եռքը չի վնասուած նաւ զրա-
նուեցան միայն սպանիսոյի հայանեղ ըսուած պատե-
րազմական պրէւը . ունկ լսուած թագաւորական ըս-
տիմը . և ինկիլթէռուայի Լիվրոււլ քազաքէն ու-
իշամ ուսուած պրէւը : Վրուարձաններուն նա-
յել քազաքին քաշան վնասու քիչ է : Վհագին գէ-
շութիւններ եղան Ույլա գեղը : Փոթորիկը շատ
տուններուն վրայի ծածքը վերցուց . շատ շնուածք-
ներ ալ կամբոլորութիւն՝ կոմէկէսը փլցուց : Վեշ այն
է որ շատ մարդիկ ալ մեռան : Ինակիները իրենց
տուններէն կը փախչէին . տափաստանի տեղմը կը փրն-
ուըւէին . քանզի ամէնէն ամուսը շնութքները ան-
գամ փոթորիկին սաստկութեանը զիմանալով կը
փլչէին : Այս լուրերս ինկիլթէռուա բերազը՝ ուն-
նաւն էր . որուն ճամբայ ելած տանենը առկաւին
քանի մարդ մեռած ըլլալը չեր գիտուած :

Դիմանութեան նոյն մի եր 13 ին ճամբար
ելու . և ելած ասենը Հավանային մէջ այն ասափե-
ճան աղմուկ և իրար անցում կար , որ քանի հոգի
մեռած ըլլալը հատկնալու շատ մեծ դժուարու-
թիւն կար : Միայն մէկ տան մը աւերակներուն
տակէն Ամեռելգուրս հանեցին : Ու որ վեաս կըալ
նաւերուն շատութիւնը նայինք նէ՛ ի հարկէ նա-
ւուն մարդոցմէն խեզդբլածներ ալ շատ պիտի ըլ-
լան : Դաշն ըստւած թէտդրօն շատ աւրուեր է ,
և քաղաքին գլխաւոր թէտդրօն բոլըրովին կործաներ
է : Փոթորիկին խիստ սաստիկ եղած տան նը ծանրաւ
չափ (սարօմեղք ք) գործիքը 27 աստիճան 24' կը ցու-
ցըներ : 1844 ին ալ մէկ փոթորիկ մը ելու . այն ա-
տենը ծանրաչափը կը ցուցըներ 28 աստիճան 42' :

— Ո՞ւ քսիքյի կառավարութեան տակեց առաջ
նախագահութիւնը ընտղը Պ. Տարեալէզը ճէնէս ալը
իր իշխանութենէն Եյնալէն եռքը երկրէն ալ առ-
սորդիլը Նոյեմբերի սկիզբնէնը հասաւ ինկիլիթէո-
ռաւ:

ՎԵՐԱԲԵՐՅՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԱԿԱՆ ՎԱԽՏԱ ԹԱՌԱ ՃԵՆԵ-
ԱԼՔ որ մինչեւ մօտ առեննենք անհոգ մը կերե-
ւէր , ՎՈՆԴԵՐԵՐԵ քաղաքը մեքամիքացւոց ձեռքէն
ելլեւ և ՎԻԱԳԵՐԱԼ նահանգաց կառավարութեանը
ձեռքը անցնելուն փրաց առաջնին անհոգութիւնը
ձգեց . զինքը մեքսիքացւոց զօրացը ընդհանուր
սպարապետ ընտրել առուատ . զօրքը ժողվեց և Շօ-
դօղիի կողմերը երթալու ճամբաց ելաւ . ՎԵՐԱԲԵՐՅՈՒ-
ԹԻ հարուստ հանքերուն մէկը այս Շօդօղի լա-
ված գաւառի մէջնէ . որ առատ և ընտիր արծաթ
կելլէ . և այս երկրիս ՎԻԱԳԵՐԱԼ նահանգաց կառա-
վարութեան ձեռքը անցնիլը՝ մեքսիքացւոց շտա-
մեծ վեստու պատճառ կ'ըլլաց :

С.О.Ф. С.С.Р.Ч.

Օսմանեան Անձազօր տէրութեան կրտսանդը
նուպօլսոց աիրելը պատմութիւնը կարդացաղները
կը յիշեն որ՝ Քամթիհ սուլթան Ուստի համեմութեան կրտսան-
դը նուպօլիս քանի մը տուն գաղթականներ բերել
տոււաւ Խնկերիւէն, Պրուսայէն, և ուրիշ տեղե-
րէն . և անսնց համար վեց թաղյատկացց , սրոնց
յիշատակը մինչեւ հիմա մնացած է ավել ճիշակի ո-
նունավ . թէպէտ անսնց այն ժամանակը բնակութի-
հաստատած տեղերը հայադի բաղմութիւն չի կան
հիմաց , այլ քանի մը գերդաստան խեղճ մարդիկի
մնացած են . որ հայրենի բնուկարաննին ժառանգու-

թեամբ իրենց մնացած ըլլալով հօն կը բնակին . ու-
րիշ թաղմը բնակութիւն հաստատելու չափ կա-
րտղութիւն ստանան նէ անկեց կ'ելլեն ուրիշ տեղ
կ'երթան :

Այս ավելը ճշճանակներն մէկն է կոստանդնուպոլիսց
Եկեղեց գաբրո գրանը ներսը ավելը գաբրո օքալարը առ
նունալ ճանչցուած թաղը . որուն հիմակիվան բնա-
կիչներն են Հայոցքի տասն և երկու տուն ազգան-
մարդիկ . որ իրենց արուեստովը իրենց օրական ազ-
րուտոր կը ճարեն : Այս թաղը գո՞նէ մէկ գոյրա-
տուն մին ալ չիկար մինչեւ այս օրերս . որ այն աղ-
քատներուն տղացքը պարզ կրթութեան մը տակ
մոնեն . կարդալ գրել սորին : Հիմա Արքազան
Պատրիարք Հայոցը իր ազգասիրական խնամքը այս
խեցձերուն վրայ ալ տարածելով՝ և աննոնց տղացը
կրթութեանը հոգ տանելով՝ այն թաղին մէջը
գոյրատուն մը հաստատեց . որուն մէջ պարզ կար-
գուլ և գրել մը պիտի սորին այն թաղի բնակչաց
տղացքը . և վարդապետ գրաւ Խամամթիսցի տիրա-
ցու Կիւրեղ անուն մէկ մը . թէ անսականը և թէ
տանը վարձքը հատուցանելով . և հիմա այս գրա-
րատուն իր վիճակին համեմատ բաւական առաջ
երթալու վրայ է : Վասնի մէկ աղքատ թաղի մը մէջ
հաստաված գոյրատուն մը առաջ երթալու և ծաղ-
կելու համար որավշետեւ այն տեղացիքը բաւական
չեն . նայն գոյրատունը ընդհանուր աղքին խնամն-
ցը կը յանձնեմք . վեհափառ Արքազան Պատրիարք
քին աջակից ըլլալով այն տեղացիքը ալ կրթել և օգ-
ատակար անձնիք ընելու եվելոր կարեւոր բան մին է :
Վասնի առջ մը գոյրատուն ծաղկիլը՝ աղքին ընդ-
հանուրին պարծանք է :

— Համանաւ տէրութեան վառօդապետ Յան
հանիես ամիրայն Տառեան Պանախ խալէն գնաց
գեկտեմբեր 12 ին, անտեղի կառավարիչ Խարահիմ
փաշան արդէն ըստ առած էր, զինքը զիմաստիք լով
մէծ ընդունելութիւն բրաւ անոր: Ինկերակցու-
թեամբ աօքժօռ: Ամիթ երկրաբանին այն տեղի լեռ-
ները պլազմէլէն և քննելէն եռքը, 40 ժամ ան-
գին Պահմալ թէփէ ըստ ած լիրանը և Պարտախ
ըստ ած տեղը պատառական ածուխի հանիք մը գը-
տաւ որի որ Խնկիլիղի խէտա աղջկ ածուխէն ասր-
բերութիւն մը չունի. Եւս և ուրիշ տեղուանք
շրջադաշտէն ետեւ կապարի հետ խառն արձակմի
հանիք գտաւ որուն բազադրութիւնը գեռ յայտնի
չէ, բայց կ'երեւի թէ հարաւատ ըլլալու է. վասըն
զի արծաթը կապարի հետ խառն որ ըլլայ նէ հասա-
րակօրէն հարաւատ կըլլայ. նաև անկէց անդին հին
Ասրդիկէ քաղաքին մօտերը ուր որ կը կարծըլիքը
թէ սակիի հանիք կայ, այն կողմերն ուշ քննութիւն
ընելով մէկ քանի մանկ մօւնը նշաններ տեսաւ, և
կը յուսացուի որ թէ որ աղջկ դիտաւորութեամբ
զննուի նէ կարելի է որ սակիի հանիքը գանուի:
Յիշեալ Յովհաննես ամիրայն որ անվասանգ այս
փարիքի ճանապարհորդութիւնը կատարելով արդէն
Վայրաբազար գարձաւ, այս քննութիւնները լինաւ
վաս. Վըրային իմաց տալավը կը յուսամք որ կը բա-
րէհամձի այն հանքերը հանելու համար հարկաւոր
եղուծ գարծիքները բերել տալու:

9. СЕВЕРСКИЙ ЛОБОЛІС

Բարեբարութեան օրինակը : Ո՞եկ գրավաճառ մը մէկ
մարդու մը պարողք ունենալով՝ մարդը զինքը շատ
նեղի խսիժած էր, բայսակը կ'ուղէր . և օր մըն ալ
սպասելու ժամանակ չունէր : Գրավաճառը որ տե-
ղաց փոխ բայսակ ուղեց նէ պարողքը վճարելու հա-
մար՝ ամեն գուռ գոյ գտառ . և թէպէտ պարողքը
շատ բան մը չէր, բայց այն ասամբանը ինկաւ որ՝
թէ ար տեղաց մը բայսակ առնելու և պարողքը վե-
ճարելու կարաղ չըլլար նէ՝ հարկ պիտի ըլլար խա-
նութը գոյցէլու :

Ո՞եկեն ՚ի մէկ միաբը եկաւ որ Օսլուանի վեհափառ գրքուն հիմն զիր մը գրէ , որ Ֆրանսացի

ըշնկաւ . խանութեն ալ էղ մը գիրք ծախած եղաւ .
որ այս չըլլար նէ՝ տտեն մըն ալ հօն պիտի մնային :
+ Տնպեսական : Կառլուրա աէլ Ռիդնուրէ ըստած
իտալական օրագիրը կը պատմէ թէ ինչ Ճամբայ բըռ-
նելով իտալացի գինէսպանները նոր գինիներուն հին
գինիի համը և հոս կուտան , և հին գինիի տեղ կը
ծախեն : Այս կերպիս վեասակարները կան . բայց ի-
տալացիներուն ըրածը բոլորովին անվեաս է . սրով
հետեւ մէջը օտար նիւթ չի մտներ . միայն բնական
Ճամբու հետեւելովկ' ըլլայ . սրով գինին ասանկ հին-
ցընել ու զողը տւելորդ ծափը ալ չըներ :

Առաջկուց մէջը աղէկ հին գինի դրուած կազն
մը կ'առնեն . մէջը նոր գինին կը լեցընեն . քիչ մը
տեղն ալ պարագ կը թողուն : Ենթանը աղէկ մը գու-
ցէն եռքը տար ջուրի մէջ կը դնեն , սրուն տա-
քութիւնը պիտի ըլլայ Ուսմիւոսի ջերմաշտիին 60
տասիժանը : Հօն մէկ ժամու մը չափ կը կենաց :
Մնիէց եռքը գինին մէկ ուրիշ կազնի մը մէջ կ'առ-
նեն . բերանը շատ ամոււր կը գոցին . անանկ որ՝ բը-
նու օգ շատնէ մէջը : Այս կերպս Խառլիսյի մէջ
շատ կը բանեցընեն . և անանկ աղէկ ալ կը յաջողի
որ՝ գինի ճանչնալու կողմէն խիստ աղէկ վարպետնե-
րը անդամ այս նորէն հինգած գինին հստակը կը
խարվին . շատ հին գինի կը կարծեն :

— իրաւաբանութեան : Վերմանիսիցի Պրունզվիլիք
դըսութեան Ա օլքինուսուգէլքաղաքէն Պ. Հայլապօ-
նէր անուն վաճառական մը՝ նոյն քաղաքին բնակիչ-
ներէն Ծ գէմնախ անուն մէկու մը վայ առնելիք
ունենալով՝ որուն գումարը կը համնէր 769 դաշէր
(12,419 զուռուշ 14 փարայ), սրավշեաւեւ առնելու
գժուարութիւնը կը քաշէր, վճարելու համար բան-
տը գնելու հրաման առնելով մարդը վիրցընել և
բանալը գնել առաջ : Եւ անկից եաբը գնաց անոր
խոնութէն արուեստը բանելու գործիքները ժաղ-
վեց բերաւ բանախին մէջ Ծ գէմնախին առաջը գրաւ-
որ բանի . և առած բանազէքը իրեն առ մինչեւ որ
պարագը կատարելապէս վճարիք : Եւ լրածին օրի-
նաւոր ըլլալը հասկլցընելու համար կ'ըսէ որ , 1523
թութին գըստած մէկ օրենք մը կայ , որ կ'ըսէ յէէ
պարագը չի կրցող վճարալ պարաստէրը կամ առնե-
լիքին տիրոջը բանը , կամ անոր համար բանի և բա-
նածին գինը անոր առ մինչեւ պարագը վճարիք :

Ը զէմնախ բանախն մէջ զինքը հսն գեւել տուազին
համար բանեւ լ շուղելով կ'ըսէր որ՝ այդ օրէնքը և ս
չեմ զիսեր կօր . շատ հին է , և գործածված շըլա-
լով ինքնին խափանված մէկ օրէնք մըն է . ուստի և ս
այդ օրէնքին պատուելով տեղը տանելու չեմ պար-
տաւարի՞ :

¶. Հայլըքոնէր ասոր բերած վաստին դէմ բան
չի կրնալով գտնել՝ դաստանանի բողոքեց . այն աւել-
զայ վճռաց թուղթ (ֆէթվա) ուղեց՝ որ 1523 ին
գրուած օրէնքը խափանված չէ : Դաստանանաց և
արդարութեան վերակացու նախադարձը ըստ . յի-
րաւի այդ օրէնքը կայ , և բնաւ մէկ ասեն մը յայտ-
նապէս ետ կանչըսիած չէ . ուստի խափանված ալ չի
կրնար ըլլալ . բայց 1745 թուէն եալին ալ այդ օրէն-
քին գործադրութիւնը եղած , կամ մէկը ասոր ՚ի
գործ զրվելը ուղած չէ : Են ժամանակը բարձրա-
պատիւ դուքսը շըլաքերական գիր մըն ալ հանած է
ամէն աւեղի գատաւորներուն , որուն մէջ չի չեալ օ-
րէնքը խափանոծ ըլլալը վկայելէն եարձ կըսէ որ ,
առնենելիքներաւն աւերերը իրենց սպարտականներէն միայն այն բանը կրնան ուղել՝ որ անոնք ալ սորված
էն , և աւերերին ալ կօգտէ բանելու . և ըսկերու
թեան մէջ ունեցած յարդերներուն լինաս մը չի գոր .
Եւ սպարտականը բանած բանէն ինչ որ վասարին նէ՝
անոր մէջն թէ ընտանեացը և թէ իրեն առանձին
պէտք եղած ծափքին սուսկը հանելէն եարձ՝ մընա-
ցածը միայն առնելիքին ափրոշը տրուի .

© 2018 KARMA

|| ըստիւ 21 թուովը ծանուինք որ կրօնական լուրեց
վեց ամիսէ վեց ամիս ամենը մեջ պեղ լսու պարունակութիւն է ու իբրեւ-
վեց ամսուան լսու գրերուու կրօնական յաւելուած յը ։ աւա այն
խոսպատճենակիս այս լսու գրիս հետ կատարեցինք ։ ուստի ովոր իւ իւ-
մի ու օրինակին երես լուսու հասուցանելով իւնայ սպանալ
մը գրապատճեն ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՅԹ ՀՐԱԳՐՈՒՄ

Յանձնութեան կամաց առաջարկը կազմութեան առաջարկը է:

ԵՊՐԻՆ Նոր իսան .

ԿԱՍԵՐԵՎԱՔՊՈՒ

Ե ՏՊԱՐԱՆԻ ՑՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻՒՀԵՆՏՍՈԽԵՆ